

торкалися складних, протирічних, "закритих" проблем Сан-Франциської конференції. Автор, не змішуючи "національні школи", колорит і "обличчя" науковця, особливо виокремив би праці Б.М. Славінського, І.В. Мазурова, Нідзекі К. Гартхоффа Р., Кимури Х., Р. Стіннетта, Л. Ставрїаноса ... [7]. Що з'явилось нового? Б.М. Славінський, наприклад, прямо задає питання: "Чому ж голова радянської делегації на Сан-Франциській конференції А.А. Громико не підписав мирний договір з Японією?" І сам відповідає: "Для того, щоб знайти відповідь..., необхідно співставити позиції всіх сторін, які брали участь у мирному врегулюванні, насамперед, Сполучених Штатів, а також Великобританії та ряду інших країн" [8, с. 73].

Професор Міжнародного центру японських досліджень в Кіото Кімура Хіросі ще відкритіше констатує: "Радянський Союз оцінив бойкотування Сан-Франциської конференції як самий серйозний провал дипломатії Громико. М. Хрущов у своїх спогадах оцінює відмову СРСР від підписання Сан-Франциського мирного договору як дипломатичну помилку Сталіна" [9, с. 111-112].

Висновок. Автор переконаний, що у новітній історіографії зазначеної проблеми, повинні домінувати не політична мотивація, а, в першу чергу, юридична та історична складові.

Список використаних джерел

1. Игнатущенко С.К. Экономическая экспансия японский монополий после Второй мировой войны. – М.: "Наука", 1966. – 296 с.; Березин В.Н. Курс на добрососедство и сотрудничество и его противники (из истории нормализации отношений СССР с послевоенной Японией). – М.: Междуна. отношения, 1977. – 144 с.; Иванов М.И. Япония в годы войны (записки очевидца). – М.: Главн. ред-ция вост. лит-ры изд-ва "Нация", 1978. – 253 с.; Международные отношения на Дальнем Востоке в послевоенные годы. Т. 2 (1958-1976 годы). Ред. коллегия: Жуков Е.М. и др. – М.: "Мысль", 1978. – 286 с.; Седнев В.В. Япония: тайфун милитаризма. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 199 с.; Кутаков Л.Н. Москва-Токио: очерки дипломатического отношений, 1956-1986. – М.: Междуна. отношения, 1988. – 272 с.

2. Березин В.Н. Курс на добрососедство и сотрудничество и его противники... – М.: Междуна. отношения, 1977. – 144 с.

3. Кутаков Л.Н. Москва-Токио: очерки дипломатического отношений, 1956-1986. – М.: Междуна. отношения, 1988. – 272 с.

4. Pratt J.W. A History of the United States Foreign Policy. – N.Y.: Columbia University Press, 1955. – 236 p.; Lensen G.A. The Russian push towards Japan: Russo-Japanese relations. – New Jersey: A.S. Barnes, 1959. – 554 p.; Stephan J.J. Sakhalin. A History. – Oxford: Oxford University Press, 1971. – 230 p.; Stephan J.J. The Kuril Islands: Russo-Japanese Frontier in the Pacific. – Oxford: Oxford University Press, 1974. – 301 p.; Pruessen R.W. John Foster Dulles. The Road to Power. – N.Y.: Columbia University Press, 1982. – 572 p.

5. Такакура С. Очерки истории Курильских островов / Такакура Сунао. – Перев. с японск. – М.: Иностран. лит-ра, 1961. – 248 с.; Jahaga Ch. Japan since Perry / Jahaga Chitoshi. – Hamdem: Archon Books, 1966. – 723 p.; Хаттори Т. Япония в войне 1941-1945 / Хатори Такусиро. – Сокр. пер. с японск. – М.: Воениздат, 1973. – 631 с.

6. Хаттори Т. Япония в войне 1941-1945 / Хатори Такусиро. – Сокр. пер. с японск. – М.: Воениздат, 1973. – 631 с.

7. Славинский Б.Н. Ялтинская конференция и проблема "северных территорий". – М.: "Новина", 1996. – 226 с.; Мазуров И.В. Японский фашизм. – М.: Изд-кая фирма "Ват. лит-ра", 1996. – 158 с.; Нидзэки К. Три волны в японо-советских отношениях // Проблемы Дальнего Востока. – 1990. – № 1. – С. 94-103.; Гартхофф Р.Л. Северные территории или Южные Курилы? // Международная жизнь. – 1991. – № 7. – С. 96-100.; Кимура Х. Курильская проблема: история японо-российских переговоров по пограничным вопросам. Пер. с японск. М. Суэздава. – Киев: "Юринком", 1996. – 240 с.; Stinnett R.B. Day of Deceit: the truth about FDR and Pearl Harbor. – N.Y.: Simon&Schuster Ink, 1999. – 386 p.; Stavrianos L.S. The World since 1500: A Global History: 7th ed. – New Jersey: Englewood Cliffs, 1995. – 744 p.

8. Славинский Б. Сан-францисская мирная конференция 1951 г. // Проблемы Дальнего Востока. – 1991. – № 3. – С. 73-82.

9. Кимура Х. Курильская проблема: история японо-российских переговоров по пограничным вопросам. Пер. с японск. М. Суэздава. – Киев: "Юринком", 1996. – 240 с.

Надійшла до редколегії 28.01.13

Д. Пронь, асп.

Черноморского государственного университета имени Петра Могилы, Николаев

США И СССР НА МЕЖДУНАРОДНОЙ САН-ФРАНЦИССКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ 1951: ОТЕЧЕСТВЕННАЯ И ЗАРУБЕЖНАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ

В статье анализируется позиция, роль и значение США и Советского Союза на Сан-Францисском форуме 1951 г. в мировой (украинской, русской, американской, японской...) историографии.

Ключевые слова: США, СССР, конференция в Сан-Франциско 1951 г., историография.

D. Pron', post-graduate student

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv

USA AND SOVIET UNION AT THE SAN FRANCISCO WORLD CONFERENCE 1951TH: NATIONAL AND FOREIGN HISTORIOGRAPHY

The article analyzes the position, role and value of the USA and the Soviet Union on the San Francisco Forum (1951) in the world (Ukrainian, Russian, American, Japanese ...) historiography.

Key words: USA, USSR, San Francisco Forum (1951), historiography.

УДК 94[510:(5-12)]:327"19/20"

Н. Савчак, асп.

Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, Київ

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКИ КНР ЩОДО КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ (ДР. ПОЛ. XX – ПОЧ. XXI СТ.)

В статті аналізуються зміни політики КНР щодо країн Південно-Східної Азії в другій половині XX – початку XXI століття.

Ключові слова: КНР, зовнішня політика, Південно-Східна Азія.

Розвиток відносин з країнами АСЕАН є одними з пріоритетних напрямків китайської зовнішньої політики. Протягом другої половини XX та початку XXI століття, відносини цих держав пройшли декілька етапів та зазнали радикальних змін. Зважаючи на особливу роль, яку надає КНР відносинам з державами Південно-

Східної Азії, актуальним є аналіз еволюції двосторонніх та багатосторонніх відносин Китаю щодо АСЕАН.

Історія відносин КНР та країн Південно-Східної Азії під час "холодної війни" не є однозначною. Країни, які одні з перших визнали Китайську Народну Республіку були: Індонезія – в квітні 1950 року, та Бірма – в червні

© Савчак Н., 2013

1950 року. З початку 1950-х до середини 1960-х років, Китай мав особливо теплі відносини з Джакартою, що яскраво відобразилось в 1955 році на Бандунській конференції країн Азії і Африки та продовжувались протягом правління президента Сукарно [6]. Згодом, відносини Китаю з країнами Південно-Східної Азії погіршились, у зв'язку з участю країни в війні в В'єтнамі, представництві в малайській Комуністичній партії під час надзвичайного стану і комуністичного заколоту в Малайзії, так само як і в Комуністичній партії Індонезії і участь у русі 30 вересня в Індонезії. Як результат, дружні відносини Китаю з Індонезією обірвалися в 1967 році, і не були відновлені до 1990 року. Дипломатичні відносини Китаю з Малайзією не були встановлені до 1974 року. Довгий час відносини Китаю з В'єтнамом характеризувались як ворожі через конфлікт Китаю з урядом В'єтнаму за підтримку "червоних кхмерів" у Камбоджі, що потягнуло за собою китайсько-в'єтнамську війну та інші прикордонні конфлікти. В кінці 90-х роках відносини між державами почали поступово поліпшуватися. В 1999 році країни підписали Договір про дружбу, добросусідство і стабільність [5].

Зв'язки КНР з багатьма не комуністичними державами Південно-Східної Азії були прохолодними. Багато з держав Південно-Східної Азії не встановлювали відносини з КНР до середини 1970-тих років (Таїланд, Малайзія і Філіппіни). Інші країни нормалізували відносини з Китаєм лише в 1990-тих (Сінгапур та Індонезія).

Протягом 1980-тих, китайська політика щодо Південно-Східної Азії зазнала важливих змін. Пекін почав ставити державні відносини на перший план, порівняно з ідеологічними зв'язками, надаючи допомогу країнам в регіоні, що ставились вороже до комуністичного режиму. Офіційний контакт Пекіну з АСЕАН, як з групою почався у липні 1991 року, від коли Китай є учасником всіх зустрічей Міністрів закордонних справ АСЕАН. В 1994 році КНР прийняв участь у Регіональному форумі АСЕАН, та став консультативним діалоговим партнером АСЕАН. Цей статус було підтверджено в 1996 році, коли Китай став повним діалоговим партнером АСЕАН [6].

Важливу роль у відносинах Китаю та більшості країн АСЕАН продовжує відігравати конфліктна ситуація навколо Південно-Китайського моря. Переговори щодо островів велися регулярно, починаючи з 1992 року, коли була прийнята Декларація АСЕАН про мирне вирішення конфлікту. У 2002 році на саміті АСЕАН був підписаний Кодекс поведінки в Південно-Китайському морі та Спільна декларація про співробітництво в галузі нетрадиційних питань безпеки [1]. Ці договори підтвердили дотримання принципів ненападу і невтручання у справи один одного та вироблення механізмів врегулювання конфліктів.

Хоча АСЕАН та КНР продовжують підкреслювати, що виступають за заходи вироблення довіри, які міс-

тяться в Декларації про поведження сторін в Південно-Китайському морі від 2002 року, переговорний процес зайшов у глухий кут. На початку 2012 року конфлікт навколо островів в Південно-Китайському морі все ще був причиною напруження, як і в 2011 році, особливо між Китаєм та Філіппінами [3]. Неврегульованість питання навколо Південно-Китайського моря та конфлікти, які часто там виникають, пояснюють необхідність вироблення механізму мирного врегулювання. Останні роки показали, що боротьба навколо Південно-Китайського моря й далі буде напруженою. Економічний інтерес, питання національного суверенітету та безпекові міркування значним чином впливають на розширення Китаєм своїх територіальних вимог.

Незважаючи на існуючі проблемні питання, відносини між КНР і АСЕАН зазнали значних змін протягом останніх 20 років. Позбуваючись ворожості і підозр, двосторонні відносини еволюціонували та зміцнились в політичній, економічній і безпековій сферах [6]. Сьогодні Китай і АСЕАН розвивають відносини стратегічного партнерства заради миру і процвітання. До 2002 року Китай підписував декларації співробітництва з країнами АСЕАН. В жовтні 2003 року на саміті АСЕАН в Балі, Китай підписав двосторонні договори про дружбу та співробітництво з АСЕАН [2]. Така "нормалізація" відносин сприяла виробленню довіри між КНР та державами Південно-Східної Азії. В 2011 році на форумі Боао Ху Цзіньтао заявив про "першість Азії в Китайській зовнішній політиці" [4]. Міністерство закордонних справ Китаю приділяє особливу увагу позитивному розвитку відносин з країнами Південно-Східної Азії.

Таким чином, можна простежити еволюцію політики КНР щодо країн АСЕАН під час зазначеного періоду – від ігнорування один одного до тісної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea, Phnom Penh, 4 November 2002 [Електронний ресурс] // The Official Website of the ASEAN. Press Room. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/13163.htm>.
2. Joint Declaration Of The Heads Of State/Government Of The Association Of Southeast Asian Nations And The People's Republic Of China On Strategic Partnership For Peace And Prosperity, Bali, Indonesia, 8 October 2003 [Електронний ресурс] // The Official Website of the ASEAN. Press Room. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/15265.htm>.
3. Storey J. China and the Philippines: Implications of the Reed Bank Incident // China Brief. – Volume XI. – № 8. – 2011. – P. 6-9.
4. Sutter R., Huang C. China – Southeast Asia Relations: Setback in Bali, Challenges All Around / Comparative Connections. – January 10. – 2012. – 10 p.
5. Vaughn B., Morrison W. China-Southeast Asia Relations: Trends, Issues, and Implications for the United States // CRS Report for Congress. – April 4, 2006. – 40 p.
6. Yuan J.-D. China-ASEAN Relations: Perspectives, Prospects And Implications For U.S. Interests [Електронний ресурс] // Strategic Studies Institute. – October 2006. – 75 p. – Режим доступу: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=735>.

Надійшла до редколегії 28.01.13

Н. Савчак, асп.

Института мировой экономики и международных отношений НАН Украины, Киев

ЭВОЛЮЦИЯ ПОЛИТИКИ КНР В ОТНОШЕНИИ СТРАН ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ (ДР. ПОЛ. XX – НАЧ. XXI В.)

В статье анализируются изменения политики КНР по отношению к странам Юго-Восточной Азии во второй половине XX – в начале XXI века.

Ключевые слова: КНР, внешняя политика, Юго-Восточная Азия.

N. Savchak, post-graduate student

Institute of World Economy and International Relations, Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

THE EVOLUTION OF CHINESE POLICY TOWARDS THE COURTIERS OF SOUTHEAST ASIA (SECOND HALF OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY)

The Changes of Policy of PRC towards the Countries of Southeast Asia During the Second Half of XX – Beginning of XXI Century Are Analyzed In This Article.

Key words: PRC, foreign policy, Southeast Asia.